

הלכות אישות פרק י

א. הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים, כל זמן שהיא בבית אביה; והבא על ארוסתו בבית חמיו, מפין אותו מפת מרדות. ואפלו קדשה בביאה, אסור לו לבוא עליה ביאה שניה בבית אביה, עד שיביא אותה לתוך ביתו, ויתיחד עמה ויפרישנה לו; ויחוד זה הוא הנקרא כניסה לחפה, והוא הנקרא נשואין בכל מקום. והבא על ארוסתו לשם נשואין אחר שקדשה משיערה בה, קנאה; ונעשת נשואה, והרי היא אשתו לכל דבר.

ב. כיון שנכנסה הארוסה לחפה הרי זו מתרת לו לבוא עליה בכל עת שירצה, והרי היא אשתו גמורה לכל דבר. ומשתכנס לחפה נקראת נשואה, אף על פי שלא נבעלה: והוא, שתהיה ראויה לבעילה; אבל אם היתה נדה אף על פי שנכנסה לחפה, ונתיחד עמה לא גמרו הנשואין, והרי היא כארוסה עדין.

ג. וצריך לברך ברכת חתנים בבית חתן, קדם הנשואין; והן שש ברכות, ואלו הן: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שהכל ברא לכבודו. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, יוצר האדם. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנים עדי עד; ברוך אתה ה', יוצר האדם. שוש תשיש ותגל עקרה, בקבוצ בניה לתוכה בשמחה; ברוך אתה ה', משמח ציון בבניה. שמח תשמח רעים אהובים, כשמחך יצירך מקדם בגן עדן; ברוך אתה ה', משמח עמו ובונה ירושלים. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה ורנה אהבה ואחוה שלום ורעות, מהרה ה' אלהינו ישמע מערי יהודה ומחוצות ירושלים קול ששון קול שמחה קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים ממשטה ונערים מנגינתם; ברוך אתה ה', משמח חתן עם הכלה.

ד. ואם היה שם יין מביאין כוס שליין, ומברך על היין תחלה, ומסדר את כלן על הכוס; ונמצא מברך שבע ברכות. ויש מקומות שנהגו להביא הדס עם היין, ומברך על ההדס אחר היין, ואחר כך מברך השש. ואין מברכין ברכת חתנים, אלא בעשרה גדולים ובני חורין, וחתן מן המניין.

ה. המאיר את האשה, וברך ברכת חתנים, ולא נתיחד עמה בביתו עדין ארוסה היא: שאין ברכת חתנים עושה הנשואין, אלא כניסה לחפה. ארס וכנס לחפה, ולא ברך ברכת חתנים הרי זו נשואה גמורה; וחוזר ומברך, אפלו אחר כמה ימים. ולא תנשא נדה, עד שתטהר; ואין מברכין לה ברכת חתנים, עד שתטהר. ואם עבר ונשא וברך, אינו חוזר ומברך.

ו. וצריך לכתב כתבה קדם כניסה לחפה, ואחר כך יהיה מתר באשתו; והחתן, נותן שכר הסופר. וכמה הוא כותב לה: אם היתה בתולה, אין כותבין לה פחות ממאתים דינר; ואם היתה בעולה, אין כותבין לה פחות ממאה דינר. וזה הוא הנקרא עיקר כתבה; ואם רצה להוסיף לה, אפלו כפר זהב מוסיף. ודין התוספת ודין העיקר, אחד הוא לרב הדברים; לפיכך כל מקום שנאמר בו כתבה סתם, הוא העיקר והתוספת כאחד. וחכמים הם שתקנו כתבה לאשה, כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה.

ז. דינרים אלו לא תקנו אותם מן הכסף הטהור אלא ממטבע שהיה באותן הימים, שהיה שבעה חלקים נחשת וחלק אחד כסף, עד שיהיה בסלע, חצי זוז כסף; ונמצאו מאתים דינר שלבתולה, חמשה ועשרים דינר שלכסף, ומאה שלבעולה, שנים עשר דינר ומחצה. ומשקל כל דינר שש ותשעים שעורות, כמו שבארנו בתחלת ערוכין. והדינר הוא הנקרא זוז בכל מקום, בין שהיה מן הכסף הטהור, בין שהיה ממטבע אותן הימים.

ח. אין פוחתין לבתולה ממאתים, ולבעולה ממאה; וכל הפוחת, בעילתו בעילת זנות. אחד הכותב את הכתבה בשטר, ואחד שהעידו עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאה או מאתים הרי זה מתר; וכן אם נתן לה מטלטלין כנגד כתבתה הרי זה מתר לבעל, עד שיהיה להם פנאי לכתב.

ט. הכונס את האשה, ולא כתב לה כתבה, או שכתב ואבד שטר הכתבה, או שמחלה כתבתה לבעלה, או שמכרה לו כתבתה חוזר וכותב לה כתבה עיקר, אם רצה לקימה: לפי שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו אפלו שעה אחת, בלא כתבה.

י. אבל המוכרת כתבתה לאחרים בטובת הנאה, אינו צריך לכתב לה כתבה אחרת: שלא תקנו חכמים כתבה, אלא כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה; ואם הוציאה זה, משלם כתבה ללוקח, בדרך שהיה משלם לה, אם לא מכרה.

יא. המאירס את האשה, וכתב לה כתבה, ולא נכנסה לחפה עדין ארוסה היא, ואינה נשואה: שאין הכתבה עושה נשואין. ואם מת או גרשה, גובה עיקר כתבתה מבני חורין; ואינה גובה תוספת כלל, הואיל ולא נכנסה. אבל אם אירס ולא כתב כתבה, ומת או גרשה והיא ארוסה אין לה כלום, ואפלו העיקר: שלא תקנו לה עיקר כתבה, עד שתנשא או עד שיכתב. והמאירס את בתו, וכתב לה המאירס כתבה, ומת או גרשה, כשהיא נערה כתבתה לאביה, כמו שבארנו.

יב. וכן תקנו חכמים, שכל הנושא בתולה, יהיה שמח עמה שבעת ימים אינו עוסק במלאכתו, ולא נושא ונותן בשוק, אלא אוכל ושותה ושמח, בין שהיה בחור בין שהיה אלמון; ואם היתה בעולה, אין פחות משלושה ימים: שתקנת חכמים היא לבנות ישראל, שיהיה שמח עם הבתולה שבעה ימים, ועם הבעולה שלושה ימים, בין בחור בין אלמון.

יג. יש לו לאדם לשא נשים רבות כאחת, ביום אחד, ומברך ברכת חתנים לכל, כאחד. אבל לשמחה, צריך לשמח עם כל אחת ואחת שמחה הראויה לה אם בתולה, שבעה, ואם בעולה, שלושה; ואין מערבין שמחה בשמחה.

יד. מתר לאדם לשא בכל יום חל, אפלו בתשעה באב, בין ביום, בין בלילה. אבל אין נושאים נשים, לא בערב שבת ולא באחד בשבת גזרה שמה שמה יבוא לידי חלול שבת בתקון הסעודה, שהחתן טרוד בסעודתו; ואין צריך לומר, שאסור לשא בשבת. ואפלו בחלו שלמועד, אין נושאים נשים, כמו שבארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה, שנאמר "מלא, שבע זאת; ונתנה לך גם-את-זאת" (בראשית כט, כז). ושאר הימים, מתר לשא

בְּכָל יוֹם שִׁירָצָה וְהוּא שִׁיטְרַח בְּסַעֲוֹדַת נְשׁוֹאִין, שְׁלוּשָׁה יָמִים
קָדָם יוֹם הַנְּשׁוֹאִין.

זו. מְקוֹם שְׂאִין בֵּית דִּין יוֹשְׁבִין בּוֹ אֵלָא בְּשְׁנֵי וּבְחֲמִישֵׁי בְּלִבְדּוֹ,
בְּתוּלָה נִשְׂאָת בְּיוֹם רְבִיעִי שְׂאֵם הִיתָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, יִשְׁפִּים
לְבֵית דִּין; וּמִנְהַג חֲכָמִים הוּא, שֶׁהַנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּעוּלָה יִשָּׂא
בְּחֲמִישֵׁי, כְּדִי שִׁיְהִיָּה שְׂמַח עִמָּה חֲמִישֵׁי וְעָרַב שַׁבָּת וּבִשְׁפָת,
וַיֵּצֵא לְמַלְאכָתוֹ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן.

זו. הַמֶּאָרֶס בְּתוֹ קְטָנָה, וּתְבַעָה הַבֶּעַל לְנְשׁוֹאִין בֵּין הֵיא בֵּין
אָבִיהָ יְכוּלִין לַעֲכֹב, שְׁלֹא תִנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּגְדִּיל וְתַעֲשֶׂה נַעֲרָה.
וְאִם רָצוּ וּכְנָסָה, כּוֹנֵס; וְאִין רְאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן. אֲרִסָּה וְשָׁהָה
כְּמָה שָׁנִים וּתְבַעָה לְנְשׁוֹאִין, וְהָרִי הֵיא נַעֲרָה נּוֹתַנִין לָהּ שָׁנִים
עֶשֶׂר חֹדֶשׁ מִיוֹם הַתְּבִיעָה לְפָרָנִס אֶת עַצְמָהּ וּלְתַקֵּן מָה שֶׁהִיא
צָרִיכָה לוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ תִּנָּשֵׂא.

יז. תְּבַעָה אַחֵר שְׁבָגְרָה, נּוֹתַנִין לָהּ שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ מִיוֹם הַבָּגָר;
וְכֵן אִם קִדְּשָׁה בְּיוֹם הַבָּגָר, נּוֹתַנִין לָהּ שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ מִיוֹם
הַקִּדּוּשִׁין, שֶׁהוּא יוֹם הַבָּגָר.

יח. קִדְּשָׁה אַחֵר שְׁבָגְרָה אִם עָבְרוּ עָלֶיהָ שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ
בְּבִגְרוּתָהּ, וְאַחֵר כֶּךָ נִתְקַדְּשָׁה אִין נּוֹתַנִין לָהּ אֵלָא שְׁלוּשִׁים יוֹם
מִיוֹם שֶׁתְּבַעָה; וְכֵן הַמֶּאָרֶס אֶת הַבְּעוּלָה, נּוֹתַנִין לָהּ שְׁלוּשִׁים
יוֹם מִיוֹם הַתְּבִיעָה.

יט. כָּשֵׁם שֶׁנּוֹתַנִין זְמַן לְאִשָּׁה מִשְׁתְּבַעָה הַבֶּעַל, לְפָרָנִס אֶת
עַצְמָהּ וְאַחֵר כֶּךָ תִּנָּשֵׂא כֶּךָ נּוֹתַנִין לְאִישׁ זְמַן לְפָרָנִס אֶת עַצְמוֹ,
מִשְׁתְּבַעָה אוֹתוֹ הָאִשָּׁה. וְכְמָה נּוֹתַנִין לוֹ: כְּמוֹ שֶׁנּוֹתַנִין לָהּ אִם
שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ; וְאִם שְׁלוּשִׁים יוֹם, שְׁלוּשִׁים
יוֹם.

כ. הִגִּיעַ זְמַן שֶׁנִּתְּנָה לְאִישׁ, וְלֹא נִשְׂאָה נִתְחַיֵּב בְּמִזְוִנוּתֶיהָ, אִף
עַל פִּי שְׁלֹא כָּנָס; וְאִם הִגִּיעַ הַזְמַן בְּאַחַד בִּשְׁפָת, אוֹ בְּעָרַב שַׁבָּת
אִינוּ מַעֲלָה לָהּ מִזְוִנוֹת לְאוֹתוֹ הַיּוֹם, מִפְּנֵי שְׂאִינוּ יְכוּל לְכַנֵּס.
וְכֵן אִם חָלָה הוּא, אוֹ הִיא, אוֹ שֶׁפָּרְסָה נָדָה כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְמַן אִינוּ
מַעֲלָה לָהּ מִזְוִנוֹת: שֶׁהָרִי אֵינָה רְאוּיָה לְהִנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּטָּהֵר, אוֹ
תִּבְרִיא; וְכֵן הוּא אִינוּ יְכוּל לִשָּׂא אִשָּׁה, עַד שֶׁיִּבְרִיא.